

DIONYSII
PETAVII

AURELIANENSIS

E SOCIETATE IESU

DE

DOCTRINA
TEMPORUM

TOMUS TERTIUS

IN QUO

URANOLOGIUM,

ET ALIA IPSIUS PETAVII, ALIORUMQUE
VARIA OPUSCULA;

Ac denique ejusdem Auctoris Epistolarum Libri tres continentur.

JUXTA EDITIONEM ANTWERPIENSEM ANNO MDCCIII.

BIBLIOTECA COMUNALE
VENEZIA

VENE TIIS, MDCCLVII.

Excudebat BARTHOLOMÆUS BARONCHELLI,
Sumptibus Societatis.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

DICTIONARY
PETA

AUTHENTIC
SOCIETY

DOCTRINA

TEMPORUM

TO MUSEUM

IN

URANOLOGIUM

ET ALIA REBUS PERPETUIS ET
VARIIS OCCURRIT

REBUS PERPETUIS ET VARIIS OCCURRIT

REBUS PERPETUIS ET VARIIS OCCURRIT

DICTIONNAIRE
PÉTA

AUTREMENT

ET SOCIÉTÉ

DOCTRINA

TEMPORUM

TOPIQUE

IN

URANOLOGIUM

ET ALIA

ET ALIA

ET ALIA

ET ALIA

BIBLIOTECA COMUNALE
DI ENNA

diuum tuarum, Opus meum de Doctrina Temporum nomini tuo inscripsi, ac coram obtuli. Nam non solum interpellari te passus es; quod egre in tantis occupationibus permitti solet: sed etiam benigne, ac peramanter a me munus illud accepisti; & cum postea libram, velut in summo oculo, identidem legisti. Quo maiore fiducia modo cum reliquis Operis egredere, & Ausario doctrinae illius ad te revertor (ILLUSTRISSIME CARDINALE) & hoc metu, ac verecundia minore, quam tunc, facio: quod adhuc nova, & integra re, excusari fortasse nonnulla nostra vel temeritas, vel importunitas debuit. inchoata semel, & impulsu, nulla iam a me, cur hoc recens tibi patrocinium deferam, requirenda ratio est: cum si cuius, praeter te, deferre instituissem, afferenda ob hoc ipsum causa fuerint, cur alteri potius, quam tibi.

Atque ut, unde mihi huius ad te sermonis ingressum ceperam, ad illam cum caelo propinquitatem animorum revertor, quem in tui similibus elocere potissimum dorni; magnam inducor in spem, & ut opinor, verisimilem, plus hoc novum apud te gratia munus, quam illos prius habitusum. paullo quidem maiorem meretur argumenti vel dignitas, vel affinitas illa, quam dixi. Est enim pars eius maxima de caelo, & iis sideribus, quae in caelo fixa voluntur, de quibus certa Graecorum veterum Opuscula selegi: ut Hipparchi, qui antistes illius artis, cognitionem cum caelo animorum nostrorum in primis afferunt; ut ex Plinio supra demonstravimus. Ut Gemini praestantissimi, ac politissimi Scriptoris; ut Ptolemaei; ut Achillis Tatii, ceterorumque, quos vel nondum editos, vel Graece nunc primum, Latineque disputantes huic libro mandavimus. His accedant variarum Dissertationum commentarii: in quibus partim de eadem celesti scientia quaedam scitu digna promanant: partim superiorum doctrina librorum illustratur, ac defenditur. Nam fuit uno tempore tibi contra Ecclesiam, ac regni huius hostes; mihi contra veritatis oppugnatores imperitos homines proposita dimicatio. In qua non solum arbitrum te, sed factorem etiam, ac patronum confido fore. Siquidem ut ex eo, quod prius nomini consecratum est tuo, obligatum tibi, velut pignore quodam hoc illius consecrarium Opus tenetur, sic eo ipso, quod libenter, benigneque prius admisisti; posteriori huic oppugneratam humanitatem suam pure mihi quodam meo polliceor.

ILLUSTRISS. AMPLIIT. T.

Deditissimus,
DIONYSIUS PETAVIUS
Societ. Jesu Presbyter.

CANDIDUM LECTOREM.

CONSILIUM meum fuerat, cum Operis de Doctrina Temporum editionem inducerem, Scriptores aliquot Græcos in illius calcem conferre; qui in commentationibus istis magno mihi usus, & adjuvamento fuissent. Sed cum maior opinione meos libros moles existeret, rem in aliud tempus differre placuit; ac separatim ei volumen conficere, quod tibi nunc (erudite Lector) sub Auspiciis nominis, ac titulo repræsentamus.

In quo non solum, quos initio desponderam, auctores produci, sed alii præterea longe utilissimi, ac præstantissimi, in primis autem Hipparchus, & Achilles Tatius; de quibus edendis non antea mihi venit in mentem, quam Geminus typis mandari coepisset. Ex quo factum est, ut qui ceteris & ætate, & dignitate anteciret Hipparchus, non, uti par erat, primum in hac editione sortitus sit locum; sed post Geminum, alioque collatus fuerit. De quibus, uti & de ceteris, quæ una publicatur, aliorum opusculis, præfari & admonere nonnulla necessarium videtur.

Primus est Geminus, qui ante annos amplius quadraginta prodit, Græce Latineque ab Edone Hilderic; Scriptor eruditus, & antiquus. Vixit enim Sulla, ac Ciceronis sæculo, ut ex his constat, quæ ad pag. 19 in Notis observamus. Patria Rhodium fuisse inter omnes convenit. Sed Romæ, & in Italia vixisse, non levis est conjectura, ibique commentarium hunc scripsisse, ut in eisdem Scholiis adnotavimus. Ac vel nomine ipso Geminus satis hoc evincitur, Latinarum usque, & commercio implicatum esse hominem; ac libertum fortæ, aut clientem alicujus fuisse familie, cui peculiare cognomen id erat; nempe Serviliorum. Proclus in Commentariis ad priores Euclidis libros non semel Geminum laudat; quem & Pappus perpetuo nominat, circumflexa penultima; indeque colligitur, quendam illum de Geometria scripsisse: cuius fidem fuit catalogus librorum, qui ex Bibliotheca bibliotheca nuper in Angliam averti sunt, quos inter Geminii liber exstat nondum editus. Sed & Procli Sphæra nihil aliud est, præter Hicogenes Geminii capita quedam, quod suo loco declaravimus.

Hæc nos testimonio Scriptoris sepe, ac libenter uti solemus in his, quæ annum Græciæ veteris, & ægyptiacum spectant. Nam de priore illo nemo est, qui diligentius, expressiusque verba fecerit; cuiusque propter antiquitatem, & eruditionem ratio major haberi debet, quem si in consilium adhibuisset Scaliger, aut si eum attentius legisset; neque prænoticam illam suam de anno Græco videretur ad illius tractationem attulisset; non illa nobis anni Græci, & Attici commenta peperisset, quæ & absurdissima sunt; & unius præter ceteros, Geminii auctoritate reselluntur. Hæc igitur cum Latina interpretatione veteri primo loco posuimus; quæ professio meliorum, elegantiorumque metebatur, & erat animus novam aggredi, nisi in Hipparchum, & alios, qui nullam habebant minime, id opera conferre satis esse iudicavimus. Græca vero ad veterum præscriptorum fidem exacte castigavimus, & quædam in eis vitia nos habebamus hæc solum veterum, sed accuratius, ac scriptum in primis elegantius, ab antiqua Oxoniensi bibliotheca reperimus, quo cum editione Hildericæ diligenter contulit Henricus Briggs, & deinde Mathæus, a quo id nunc nomen potius habet, Lucas Holmæus Hamburgensis, vir eruditissimus, qui in Illustre Cardin. Barberini comitem Romæ vixit. Utriusque ope, ac beneficio, quorum lectionum indiculum accepimus; quas paucis excerptis totidem in nostro codice deprehendimus. Quamquam quædam in nova hac editione Geminii aliter atque in priore, studiose Lector, offenderis; ad ex amborum auctoritate, & consensu immu-

tatum esse scias. Nec pauca vero illa sunt; neque levia, ut, qui ambas legerit, agnoscat.

Post Geminum Ptolemæi liber sequitur, qui præter antiquam editionem in antiquo codice inscriptus legitur; uti nos edidimus. Huius notis copiam amicus quidam fecit, qui ex antiquo codice eum descripserat. Eundemque post invenimus in Regia bibliotheca; & a Cl. V. D. Nicolao Rigaltio utendum accepimus, ex quo etiam non pauca castigavimus. De huius auctore quid dicam nihil habeo, præter ea quæ in Notis exposui. Cui quidem Calendariæ ejusdem argumenti subiecta sunt tria. Primum est sub falso nomine Ptolemæi editum a Leonico, e Græcoque translatum; quam miscellam esse tumultariam ex variis paraenigmatibus confectam, non semel in Dissertationibus ostendimus, in quo ridiculus est Solinianus Exercitator, qui hunc libellum æreolum in sua farragine Plinianarum Exercitationum nominat; ex quo nihil certi, bonique, propter confusionem, & auctorum, locorumque tacita vocabula, harum rerum studiosos colligit, sed habent similes labra lætuoæ. Alteros fassos ex Ovidii, Columellæ, Plinique libris concinnavimus ipsi, qui Julianorum instar esse queant. Ex Sossigenis enim, vel Julii Caesaris paraenigmatibus, nec uniusmodi fortasse, uti libro II. Variarum docuimus; auctores illi phenomena sua pericriperunt. Qui noster labor non parum eos adjuvabit, qui Poetas, aliosque Scriptores in manus iumperint, ubi orientiam, vel occidentium stellarum sit nonnulla mentio, præsertim si ad usum Calendarij istius, libri primi Variarum Dissertationum nostrarum doctrinam adjuverint. Tertium est Calendarium Constantini M. a Joanne Hervario olim editum; cuius enarrationem Hieronymus Alexander scribere instituerat.

Deinde Achilles Tatius, & Hipparchi libros addidimus, quos Græce primus e Medicea bibliotheca vulgavit Petrus Victorius, nos Latinos fecimus, ac principio quidem solum Tatium conferre in Auspiciis hoc nostrum volumus; post de Hipparcho quoque remissimus doctorum quorundam amicorum precibus, unde etiam accidisse notis, ut post Achillem Tatium tanto & antiquior, & præstantior poneretur Hipparchus; quod in eo Latine vertendo paululum spatii interponendum fuit; & ne opera vacarent interim, in aliis excudendis occupare eas oportuit.

In Achillis commentariis nonnulla sunt vitia, ac minime necessaria, plura tamen scitu non indigna, in quibus quæ erant menda corrigi non potuerunt, quod nullum vetus exemplar, quo niteremur, ad manum fuit.

Hipparchi vero libri multis in locis emendati sunt, non ex conjectura solum, quæ, ubi opus fuit, ad marginem adscripta est, quemadmodum & in ceteris fecimus; sed etiam ex antiquo Bibliothecæ regie libro, pulcherrime scripto, quem nobis Cl. V. D. Rigaltius commodavit. Eo præstante libro, quicquid fecus, atque in Florentina editione, in hac nostra leges, conformatum esse memineris. Alterius autem, quos sub Hipparchi nomine eadem Florentina editio continet, consilio prætermittimus. Non enim Hipparchi sunt, sed Ptolemæi, a cuius tabula paucis interdum minutis discrepant, itaque supervacaneum erat illos recudere.

Succedit hinc Gaza liber de Mensibus Atticis, cum Latina versione Joannis Perrelli ante centum ferme annos edita.

Tum S. Maximi Martyris Computus, quem e Vaticana Bibliotheca describendam curavi. Huius excerpta quædam Josephus Scaliger Operi de Emendatione Temporum inseruat, & uberibus Notis Græci computi doctrinam explicat, quæ rei, uti cetera illius Operis, ei inelucter succedunt; ut ex octavo Variarum Differ-

CANDIDUM LECTOREM.

CONSILIUM meum fuerat, cum Operis de Doctrina Temporum editionem induerem, Scriptores aliquot Græcos in illius calculi conferre, qui in commentationibus istis magno mihi usui, & adiumento fuissent. Sed cum major opinione mei libei moles exstiteret, rem in aliud tempus differre placuit; ac separatim ei volumen conficere, quod tibi nunc (erudite Lector) sub Aularii nomine, ac titulo representamus.

In quo non ii tantum, quos initio desponderam, doctores prædunt, sed alii præterea longe utilissimi, ac præstantissimi, in primis autem Hipparchus, & Achilles Tattius, de quibus edendis non antea mihi venit in mentem, quam Geminus typis mandari cepisset. Ex quo factum est, ut qui ceteris & ætate, & dignitate antecedit Hipparchus, non, uti par erat, primum in hac editione sortitus sit locum; sed post Geminum, aliosque collatus fuerit. De quibus, uti & de ceteris, quæ una publicantur, aliorum opusculis, prælati & admoneri nonnulla necessarium videtur.

Primus est Geminus, qui ante annos amplius quadraginta prodit, Græce Latineque ad Edone Hildericum; Scriptor eruditus, & antiquus. Vixit enim Sullæ, ac Ciceronis sæculo, ut ex iis constat, quæ ad pag. 19 in Notis observamus. Patria Rhodium fuisse inter omnes convenit. Sed Romæ, & in Italia vixisse, non levis est conjectura, ibique commentarium hunc scripsisse; ut in iisdem Scholiis adnotavimus. Ac vel nomine ipso *Geminus* Græcis hoc evincitur, Latini uero usu, & commercio implicatum esse hominem; ac libertum fortæ, aut clientem alicujus fuisse familiæ, cui peculiare cognomen id erat; nempe *Servilius*. Proclus in Commentariis ad priores Euclidis libros non semel Geminum laudat; quem & *Euclidis* perpetuo nominat, circumflexa penultima; indidemque colligitur, quædam illum de Geometria scripsisse, cuius fidem fecit catalogus librorum, qui ex Barocciana bibliotheca nuper in Angliam ædecti sunt, quos inter Geminii liber exstat nondum editus. Sed & Procli Sphæra nihil aliud est, præter Hypotheses Geminii capita quædam, quod suo loco declaravimus.

Huius nos testimonio Scriptoris sepe, ac libenter uti sumus in his, quæ annum Græciæ veteris, & Egyptiacæ spectant. Nam de priore illo nemo est, qui diligentius, expressiusque verba fecerit; cuiusque propter antiquitatem, & eruditionem ratio majore haberi debet. quem si in consiliis adhibuisset Scalliger, aut si eum attentius legeret, neque præjudicium illam suam de anno Græco *æπονο* ad illius tractationem attulisset; non illa nobis anni Græci, & Attici commenta peperisset, quæ & absurdissima sunt; & unius præter ceteros; Geminii auctoritate refelluntur. Hunc igitur cum Latina interpretatione veteri primo loco posuimus; quæ profecto meliorem, elegantiorumque merebatur, & erat annis novam æquæ, nisi in Hipparchum, & alios, qui nullam habebant omnino, id opere consensu latius esse iudicasse, Græca vero ad veterum manifestiorum fidem exacte castigavimus; & quædam, quæ non habebamus hæc adeo veterum, accuratius ac singulam in primis eleganter, ut ex Oxoniensi bibliotheca reperitur, quo cum editione *Hilderic* diligenter contulit Henricus Brugues Oxoniensis Mathematicus; a quo id meo nomine Consultarius Johes Holsternus Hamburgensis, vir eruditissimus, & in Illustr. Gardin. Barberini comitatu Roma hodie vivit. Quæque opæ, ac beneficio variorum lectionum Indici cum accepimus; quæ paucis exceptis notis in præcedenti codice deprehendimus. Quamobrem nonnulla in nova hac editione Geminii aliter atque in prioribus, studiose Lector, ostendit; id ex amborum auctoritate, & consensu immu-

tatum esse scias. Nec pauca vero illa sunt; neque levia, ut, qui ambas legerit, agnoscat.

Post Geminum Ptolemæi liber sequitur, qui *απονο* *απονο* in antiquo codice inscriptus legitur; uti nos edidimus. Huius nobis copiam amicus quidam fecit; qui ex antiquo codice eum descripsit. Eundemque post invenimus in Regia bibliotheca; & a Cl. V. D. Nicolao Rigaltio utendum accepimus, ex quo etiam non pauca castigavimus. De huius auctore quid dicam nihil habeo, præter ea quæ in Notis exposui. Cui quidem Calendaria ejusdem argumenti subiecta sunt tria. Primum est sub falso nomine Ptolemæi editum a Leonico, e Græcoque translatum; quam miscellam esse tumultuariam ex variis paraephegmatibus confectam, non semel in Dissertationibus ostendimus, in quo ridiculus est Solinianus Exercitator, qui hunc libellum aureolum in sua farragine Plinianarum Exercitationum nominat; ex quo nihil certi, bonique, propter confusionem, & auctorum, locorumque tacita vocabula, harum rerum studiosus colligat, sed habent similes labra lætucas. Alteros Fastos ex Ovidio, Columelle, Plinioque libris continavimus ipsi, qui Julianorum instar esse queant. Ex Sosigenis enim, vel Julii Cæsaris paraephegmate, nec uniusmodi fortasse, uti libro II. Variarum docuimus; auctores illi phenomena sua perscripserunt. Qui nos labor non parum eis adjuvabit, qui Poetas, aliosque Scriptores in manus sumperint; ubi orientum, vel occidentum stellarum sit nonnulla mentio, præsertim si ad usum Calendaria istius, libri primi Variarum Dissertationum nostrarum doctrinam adjuverint. Tertium est Calendarium Constantini M. a Joanne Hervartio olim editum; cuius enarrationem & *απονο* Hieronymus Alexander scribere instituerat.

Exinde Achilles Tattius, & Hipparchi libros addidimus, quos Græci primus a Medicea bibliotheca vulgavit Petrus Victorius, nos Latinos fecimus, ac principio quidem solum Tattium conferre in Aularium hoc nostrum volumus; post de Hipparcho quoque remissimus doctorem quorundam amicorum precibus, unde etiam accidisse noris, ut post Achillem Tattium tanto & antiquior, & præstantior poneretur Hipparchus; quod in eo Latine vertendo paululum ipsi interponendum fuit; & ne opere vacarent interim, in alijs excudendis occupare eas oportuit.

In Achillis commentariis nonnulla sunt *απονο*, ac minime necessaria, plura tamen scitis non indigna, in quibus quæ erant menda corrigi non potuerunt, quod nullum vetus exemplar, quo niteremur, ad manum fuit.

Hipparchi vero libri multis in locis emendati sunt, non ex conjectura solum, quæ, ubi opus fuit, ad marginem adscripta est, quemadmodum & in ceteris fecimus, sed etiam ex antiquo Bibliothecæ regie libro, pulcherrime scripto, quem nobis Cl. V. D. Rigaltius commodavit. Eo præsertim libro, quicquid fecus, atque in Florentina editione, in hoc nostra leges, conformatum esse memineris. Asteriscos autem, quos sub Hipparchi nomine eadem Florentina editio continet, consulo prætermisimus. Non enim Hipparchi sunt, sed Ptolemæi, a cuius tabula paucis interdum minutis discrepant. Itaque superflue erat illos recudere.

Succedit his Græci liber de Menibus Atticis, cum Latina versione Joannis Ferrelli ante centum ferme annos edita.

Tum S. Maximi Martyris Computus, quem e Vaticana Bibliotheca describendum curavi. Huius excerpta quædam Josephus Scaliger Operi de Emendatione Temporum inseruimus; & uberibus Notis Græci computi doctrinam explicavit, quæ res, uti cetera illius Operis, ei infeliciter successit; ut ex octavo Variarum

Differ.